

EKONOMİ POLİTİK

Erinç Yeldan, 1 Haziran 2016

Küresel Ekonomide “Yeni Normal”

Küresel ekonomi 2008’den bu yana tüm iktisat kuramlarına aykırı bir gelişme içerisinde: insanlık tarihinin belki en önemli parasal genişlemesi, sıfır oranına çekilmiş faizler ve bütün bu “genişleyici” politikalara karşın durağan yatırımlar, düşük büyüme hızları ile *büyük durgunluk* diye betimlenen dünya ekonomisi... Parasal genişlemeye karşın enflasyonun ivmelenmemesi, hatta sıfır düzeyinin altına geçip karları ve reel yatırımları törpüleyecek biçimde *deflasyona* dönüşmemesi. Bu arada işsizlik oranlarının (geç-kapitalistleşen, çevre ekonomileri olan Yunanistan, İspanya gibi ülkeler dışında) çok düşük düzeylere inmesi ve gene bütün bunların büyüme yaratmaması...

... küresel mal ticaret hacminde daralma ve yakın zamanlara kadar dünya ekonomisinin sürükleyicisi olarak görülen Çin’in ihracat yerine iç talebe dayalı büyüme patikasına geçmede başarı gösterememesi ve yavaşlaması...

Sözün kısası, düşük büyüme, düşük işsizlik, olağanüstü genişletilmiş parasal likidite, düşük enflasyon, sıfır faizler, daralan dünya ticareti... Tüm bunların bir arada olması ancak **Lewis Carroll**’un *Alis Harikalar Dünyası*’nı andıran bir gerçek-dışılığı andırıyor. Öyle ki bu içinden çıkılmaz ve iktisadi akla aykırı ilişkiler bütününe açıklamaktan vazgeçen iktisat yazını çareyi yeni bir kavramda buldu: *Yeni Normal*.

Yeni Normal dünyasının yukarıda saydıklarımızın dışında başka özellikleri de var kuşkusuz: düşük işsizliğe rağmen gerileyen reel ücretler; sendikasılaştırma, güvencesizleştirme ve esnekleştirme baskısı altında geriletilen emek gelirleri; bozulan gelir dağılımı; artan etnik ve dinsel kökenli şiddet ve yol açtığı *irregular* uluslararası göç; (yakın zamanda Avusturya ve ABD örneklerinde yaşamakta olduğumuz üzere) yükselen ırkçı ve açık faşizm özlemlerine kapılan kitleler...

Yeni Normal’in yarattığı gerçeklere şiddetli bir tepki ise geçen hafta hiç beklemediğimiz bir yerden geldi. Bugünün ulus-ötesi şirketler ve finans burjuvazisinin hegemonyasının inşasında son derece önemli bir işlev gören ve adına neoliberalizm dediğimiz (sermaye için) serbestleştirme ve kuralsızlaştırma, emek için ise güvencesizleştirme ve esnekleştirme, hatta “kiralama” anlamına gelen politikaların baş savunucusu IMF’nin **Finance & Development** adlı yayınının Haziran sayısında üç yazarlı bir değerlendirme yazısı yayımlandı (*). IMF uzmanları, söz konusu çalışmada neoliberalizmin beklenen olumlu sonuçları yerine getiremediğini ve özellikle üç alanda başarısız olduğunu vurgulamaktalar:

(1) Genel olarak bakıldığında, daha yüksek büyüme hızları ve refah artışı gerçekleşmemiştir;

(2) Neoliberal gündemin çok önemli bir sorunu olan “büyüme ve eşitlik arasındaki ikilem” çözülememiş ve gelir dağılımı bozulmuştur;

(3) Bozulan gelir dağılımı dengeli ve sürdürülebilir büyümenin önündeki en önemli engeldir.

IMF Araştırma Dairesi'nin yazarlarına göre, neoliberalizmin beklentileri karşılayamamasında iki politika etkin olmuştur: *uluslararası sermaye hareketlerinin (sıcak para akımlarının) kuralsızlaştırılması, denetimsiz serbestleştirilmesi ve aşırı mali disiplin ve istikrar vurgusu.*

Bu arada *Yeni Normal*'in önemli başarıları da var, unutulmasın: ABD ve Avrupa Merkez Bankalarının “miktar kolaylaştırması” (quantitative easing - QE) işlemleri altında yarattıkları bono ve tahvil talebi sonucunda 2009'dan bugüne Amerikan hisse senetlerinin yıllık getirisi yüzde 16, şirket tahvillerinin getirileri ise yüzde 9 düzeyinde gerçekleşti. Sıfır faiz ve neredeyse sıfır enflasyon ve negatif reel ücretler dünyasında, küresel finans burjuvazisi için hiç de azımsanmayacak bir gelir transferi.

1980 sonrasında kapitalizmin içine sürüklendiği kaçınılmaz krizlerini aşabilmek için geliştirilen neoliberal politikaların yol açtığı dengesizlikler ve gelir dağılımındaki bozulmanın yarattığı sosyal sorunlar, şimdi *Yeni Normal* olarak olağanlaştırılmaktadır. Ulus-ötesi şirketler ve egemen finans burjuvazisi açısından ise elbette herşey “normal” seyretmektedir.

Bu arada Türkiye için “Yeni Normal” ne anlama gelmekte? **DİSK**'in 28 Mayıs tarihli Basın Bülteni'nden aktaralım: “*Zonguldak Kilimli'de yaklaşık 250 maden işçisi, 3 aydır ödenmeyen ücretleri, iş güvenceleri ve çalışma hakları için yerin altında ve üstünde direniyor. Cemaat operasyonu bahanesiyle el konulan şirketin işçilere ödemesi gereken ücretler, yasadışı biçimde verilmemektedir. Yaşananlar bize siyasal iktidarın emeğe bakışının en karanlık yönlerini göstermektedir. Aileleri ve arkadaşları maden girişinde beklerken, yerin altındaki madenciler metan gazının ve kömür tozunun içinde 9 gündür açlık grevine devam ediyorlar.*” (Bu yazının kaleme alındığı gün itibariyle yerin altında açlık grevini sürdüren işçiler eylemlerini durdurmuşlar ve kendilerine sosyal yardım olarak 750'şer ve alacaklarının bir bölümü olan 1000'er lira ödenmesi taahhüt edilmiş idi.)

Örnekleri Türkiye, Malezya, Fransa üzerinden benzer direnişler ile çoğaltmak mümkün. *Yeni Normal* tüm dünyada emekçiler için siyasi ve ekonomik şiddetin iç içe geçmesi anlamına geliyor.

(*) J. Ostry, P. Loungani ve D. Furceri, *Neoliberalism Oversold?*, **Finance & Development**, <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2016/06/pdf/ostry.pdf>